

Diarienummer: KS-2026/208

Handläggare: Isak Marquardt, Exploateringsingenjör

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Inriktning för hur Alsike stationsområde ska utvecklas i samband med utbyggnad av fyra spår

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige antar inriktning för hur Alsike stationsområde ska utvecklas i samband med utbyggnad av fyra spår daterat 2026-03-26.

Sammanfattning av ärendet

I samband med utbyggnaden av fyra spår ska Trafikverket bygga en ny station i Alsike. Trafikverket ska samråda järnvägsplanen med förslag till stationens utformning under 2026. Kommunen har utrett vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras i stationsområdet och sammanställt ett förslag till inriktningsbeslut för stationsområdets framtida utveckling. Ärendet är av principiell betydelse och beslutas av kommunfullmäktige för att senare kunna införlivas i kommunstyrelsens yttrande till Trafikverket under järnvägsplanens samråd.

Ärendets uppkomst och historik

Trafikverket planerar för en utbyggnad av Ostkustbanan mellan Uppsala och länsgränsen mot Stockholm. För Knivsta kommun innebär det två nya spår, en ny station i Alsike och anpassning av Knivsta station. Syftet är att öka kapaciteten, tillgängligheten och robustheten på Ostkustbanan mellan Uppsala och Stockholm. Trafikverket har meddelat att de nya spåren ska dras utmed befintliga tågspår genom Knivsta. Spåren och stationerna planeras att byggas ut från och med tidigast år 2028 och Trafikverket arbetar för att de ska öppna för trafik under år 2034.

Trafikverket arbetar med att pröva spåren och stationernas utformning i en järnvägsplan. Samråd för järnvägen planeras under 2026. Knivsta kommun är en samarbetspart till Trafikverket i arbetet med den nya järnvägsplanen och en obligatorisk remissinstans. I Trafikverkets förslag till samråd kommer kommunen behöva ta ställning till markanspråk, tekniska lösningar, förslag till resenärsmiljöer och ersatta funktioner samt markanspråk under byggtiden. Som en förberedelse till

kommunens samrådsyttrande behöver inriktningsbeslut fattas av kommunfullmäktige om kommunens viljeinriktning för spår och stationer utifrån principiell bemärkelse.

Den 24 februari 2025 fattade kommunstyrelsen beslut (KS § 41) om att godkänna ett projektuppdrag för arbetet med fyra spår och utbyggnaden av stationsområdena i Knivsta och Alsike. Projektuppdraget innehåller ett antal gemensamma effektmål som beskriver vilka effekter som ska vara uppfyllda när utvecklingen av stationsområdena i Knivsta och Alsike färdigställs.

Effektmålen anger att Alsike stationsområde ska vara en välkomnande och trygg mötesplats med god gestaltning, där både resenärer, boende, besökare och verksamheter trivs. Fysiska barriärer har mildrats genom god gestaltning av järnvägsanläggningen och stationsmiljön runt omkring. Området upplevs som lätt att överblicka och orientera sig i med gena passager över järnvägen. Stationen och stationsmiljön är utformad för att klara ett ökat resande med buss och tåg även efter år 2057.

I syfte att skapa samsyn och en tydligare vägledning för hur effektmålen ska uppfyllas har kommunens beredning för strategisk planering och infrastruktur berett frågan till kommunstyrelsen genom att identifiera värden och tagit fram konkreta förslag för hur Alsike stationsområde kan utvecklas i linje med effektmålen.

Sammanfattning av beredningens medskick för Alsike stationsområde

- Området ska vara en lugn och vacker plats med trygga siktlinjer
- Grönska och befintliga träd ska bevaras
- Området ska vara lätt att överblick och orientera sig i
- Trevlig entré och identitetsskapande gestaltning med varma färger
- Gena och trygga kopplingar till stationsområdet
- Cykelparkeringar placeras närmast plattformsanslutning
- Busshållplats i nära anslutning till plattformsanslutning
- Upphämtning- och avlämningsplats invid plattformsanslutning
- Pendlarparkering inom 200 meter från plattformsanslutning

Trafikverket uppgav vid sitt tidiga samråd under våren 2025 att man utredde en placering av Alsike station strax norr om Björkkällevägens bro över järnvägen. I dagsläget präglas denna plats av småskalig villabebyggelse, ängsmarker och mindre skogsdungar. Den kommande utbyggnaden av Alsike station innebär en förändring av området och en ny knypunkt för hållbart resande i Alsike. I sitt yttrande på det tidiga samrådet angav kommunen att man önskar medfinansiera en cykelväg på Björkkällebron.

Som stöd i kommunens arbete med att hitta rätt inriktning för den kommande utvecklingen av Alsike station har kommunen låtit Spacescape AB ta fram en stationsområdesutredning som visar var passager över järnvägen bäst förläggs nu och i framtiden med en omvärldsbevakning om vad en attraktiv stationsmiljö bör innehålla (Spacescape AB, 2025). Kommunen har också beställt två utredningar av Bjerking AB för att få stöd i utformning av området och teknisk genomförbarhet av

passager under järnvägen, *Förstudie med strukturskiss Alsike station och Förstudie för två passager under järnvägen* (Bjerking AB, 2025).

I förstudien om områdets utformning och struktur har Bjerking med beaktande av styrande planer och strategier som bland annat gällande översiktsplan samt förutsättningar för geoteknik, hydrologi, skyfall och miljö tagit fram strukturskisser på hur Alsike stationsområde skulle kunna se ut. Förstudien visar att det finns gott om plats på båda sidor om spåren för de stationsfunktioner som behövs. Samtidigt kan Pingla ström utgöra ett blå/grönt stråk genom stationsområdet och vidare in i Alsike.

Bjerking bedömer att den större entrén till stationen bäst placeras öster om spåren i Brunnbyvägens förlängning. Det skapar utrymme för stationsfunktioner mellan bron och plattformsanslutningen vilket ger ett tydligt avgränsat och överblickbart stationsområde på den sida där flest bor. Bjerking pekar även på att det finns grönområden i stationsmiljön som bör bevaras under såväl byggtid som vid färdigställande av stationen för att de bidrar till god ekologisk konnektivitet och ökad biologisk mångfald. Dessa områden är lokaliserade utmed Pingla ström och i den södra delen av stationsområdet i höjd med Björkkällebron på både västra och östra sidan av spåren.

Bjerking har i sin utredning om passager under järnvägen kommit fram till att markförhållandena på platsen är en försvårande omständighet för att kunna bygga en passage för gång och cykel under järnvägen. De avråder från en sådan lösning i Alsike stationsområde.

För att öka kunskapen om vad dagens tågresenärer tycker är viktigt i stationsområdesmiljön har kommunen genomfört en pendlarundersökning vid Knivsta station. Medskicken är bland annat att det ska vara enkelt att göra kombinationsresor framför allt cykel-tåg och bil-tåg. Det är också viktigt med trygga och upplysta parkeringar för både cykel och bil som inte upplevs som undanskymda. Det ska finnas väderskyddade platser att vänta på kollektivtrafiken i. Sammanfattningar av medborgardialogerna finns på kommunens hemsida för fyra spår knivsta.se/fyraspår under rubriken Dialoger om framtidens Knivsta och fyra spår.

Rättslig utredning

Lagstöd

Kommunallagen (2017:725) säger att fullmäktige ska besluta om ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller regionen (5 kap 1 §). Ärenden som går till fullmäktige ska först beredas av nämnd (KL 6 kap 4 §).

Trafikverket utgår från: Lagen om byggande av järnväg (1995:1649) och Plan- och bygglagen (2010:900).

Interna styrdokument

Knivsta kommuns Reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna (2025-11-27) anger att kommunstyrelsen ansvarar för övergripande och strategisk planering, utom översiktsplanering. Det inbegriper planprogram och tematisk strategisk planering, till exempel planering för teknisk infrastruktur, vatten och grönstruktur

och sådan strategisk samhällsplanering som inte regleras i lag, till exempel visioner, strukturplaner och utvecklingsplaner (A 16a §). Ärendet bereds därför av kommunstyrelsen inför beslut i fullmäktige.

Kommunstyrelsen godkände förslag till projektuppdrag om utveckling av Knivsta och Alsike stationer den 24 februari 2025, § 41. Projektuppdraget har varit styrande under arbetet med att utreda ersättande funktioner för särstapassagen i samband med fyra spår.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Detta beslut medför inga direkta kostnader för kommunen. Att bygga ut stationsområdet med anslutande allmän plats och önskade kvaliteter som ärendet berör kommer däremot att medföra framtida kostnader för kommunen i form av utbyggnadskostnader och eventuell medfinansiering för gestaltning av stationen. Kostnaderna beslutas om i ärenden längre fram i processen när området planläggs.

Trafikverket kommer att bekosta grundutförandet för Alsike station och den nya bron på Björkkälllevägen som är en statlig väg. För Alsike station innebär det en fullt fungerande och tillgänglighetsanpassad tågstation med plattform och plattformsanslutning i den ena änden av plattformen. För den nya bron på Björkkälllevägen innebär det att den befintliga tvåfiliga bilvägen ersätts med en ny bilväg med samma standard som idag eller bättre.

Kommunen har i sitt yttrande vid tidigt samråd av stationerna framhållit önskan till Trafikverket att medfinansiera en cykelväg på Björkkällebron. Denna är i tidigt skede bedömd till cirka 15 miljoner kronor. Överenskommelse om en sådan medfinansiering görs i ett medfinansieringsavtal som tecknas innan samrådet för järnvägsplanen.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista. Trafikverket tar fram en egen barnkonsekvensanalys i samband med järnvägsplanen.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Utan beslut i ärendet kommer förvaltningen sakna politiskt beslutad grund i avtalsförhandlingar och till samrådsyttrandet i järnvägsplanen.

Samlad bedömning

Förvaltningens bedömning är att det finns goda förutsättningar att leva upp till effektmålen för Alsike station. Plattformanslutningen behöver lokaliseras i förlängningen av Brunnbyvägen på den östra sidan av spåren för att bygga vidare på den befintliga strukturen och naturliga flöden i Alsike. Att stationen förläggs i Brunnbyvägens förlängning stärker även orienterbarheten till och inom stationsområdet.

Enligt effektmålen ska det vara enkelt att resa hållbart. Det ställer krav på att cykelvägarna till stationsområdet är gena och trygga. Busshållplats eller plats för en

framtida busstation behöver placeras inom 200 meter från plattformanslutningen för att säkerställa en smidig och snabb omställning från buss till tåg, och på så vis säkerställa låga trösklar för hållbart resande med kollektivtrafik.

För att det ska vara enkelt även för landsbygdsbor att pendla med tåg behöver ytor för bilparkering tryggas på både östra och västra sidan. Dessa behöver ligga nära stationen och tillsammans med cykel och buss möjliggöras i och med Trafikverkets stationsutformning.

I förstudien lyfts Pingla ström fram som en viktig kvalitet att bevara. Förvaltningen förordar att Pingla ström blir en bärande del i den grön/blå upplevelsen av Alsike station.

Förvaltningen förordar att förslag till inriktningsbeslut antas av kommunfullmäktige för att kommunen ska vara tydlig inför Trafikverket vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras för att nå kommunens beslutade effektmål och för att möjliggöra principiella ställningstaganden i yttrandet. Förvaltningen förordar vidare att kommunen i sitt yttrande om Alsike station vidhåller önskan om att tillföra cykelväg på Björkkällebron likt det tidigare yttrandet till Trafikverket. Det bidrar till en trafiksäker koppling för cykel mellan östra och västra sidan av spåren.

Förvaltningens bedömning är att ett beslut av kommunfullmäktige om inriktningsbeslut för Alsike station ger kommunstyrelsen mandat att senare yttra sig under samrådet för järnvägsplanen utifrån nämnda inriktningsbeslut.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-03-25

Förslag till inriktning för hur Alsike stationsområde ska utvecklas i samband med fyra spår 2026-03-26

Beslutet skickas till

Akten

Projektchef för fyra spår

Mark- och exploateringschef

Samhällsbyggnadschef

Jenny Rydåker
Samhällsbyggnadschef

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☒

Nej ☐

2. Hur har barns bästa beaktats?

Barns användning av och uppehålle inom stationsområdet i Alsike har beaktats i arbetet med att ta fram inriktningsbeslut för hur Alsike station ska utvecklas i samband med utbyggnad av fyra spår.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn har ett behov av att kunna använda stationsområdet även efter utbyggnaden av fyra spår. Trygghet och säkerhet för alla målgrupper har beaktats i arbetet med att ta fram inriktningsbeslut för hur Alsike station ska utvecklas i samband med utbyggnad av fyra spår. Barn bedöms därmed inte påverkas negativt av inriktningsbeslutet.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐

Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒